

SOCIÁLNĚ EKONOMICKÝ ROZVOJ VESNICE PŘI VÝSTAVBĚ ROZVINUTÉ SOCIALISTICKÉ SPOLEČNOSTI

Krůček, Z. — Šíma, J.: Sociálně ekonomický rozvoj vesnice při výstavbě rozvinuté socialistické společnosti. Praha, Horizont 1982, 136 stran.

V polovině roku 1982 vydalo nakladatelství Horizont účelovou publikaci ČÚV Socialistické akademie ČSSR Sociálně ekonomický rozvoj vesnice při výstavbě rozvinuté socialistické společnosti autorů Zdeňka Krůčka a Jiřího Šímy.

Jde o významný přínos z oblasti sociálně ekonomických aspektů rozvoje našeho venkova. Autoři se v knize zabývají aktuálními otázkami sociálně ekonomických podmínek našeho venkovského obyvatelstva. Na základě podrobné analýzy dosavadního vývoje sociálních podmínek a sociální struktury charakterizují současnou situaci československé vesnice a naznačují další vývojové trendy. Vycházejí přitom především z vlastní výzkumné práce a z podrobných znalostí dostupné literatury. Široký záběr předkládané práce je patrný z obsahu, který zahrnuje následující kapitoly:

- Sociálně ekonomické přeměny československé vesnice
- Zprůmyslnění zemědělství a proces sblížení pracovních podmínek mezi průmyslem a zemědělstvím
- Venkovský prostor jako životní prostředí
- Plánovitě vyrovnávání sociálně ekonomických rozdílů mezi průmyslem a zemědělstvím a mezi městem a venkovem
- Formování socialistického životního způsobu a harmonický rozvoj vesnického a zemědělského obyvatelstva
- Otevřené otázky sociálně ekonomického rozvoje

Sociálně ekonomické přeměny naší vesnice patří k nejvýznamnějším změnám, které se uskutečnily v období poválečného socialistického rozvoje Československa. Jejich výsledkem je socializace zemědělství, rostoucí smíšenost obyvatelstva vesnice, vyznačující se v současné době vysokým podílem obyvatel bydlících na vesnici a činných mimo zemědělství. I přes neustále klesající podíl zemědělského obyvatelstva je to stále zemědělství, které představuje výrobně ekonomickou funkci vesnice a venkova.

Vývoj vesnice se stal celospolečenskou záležitostí, zemědělství se postupně začleňuje do celospolečenské dělby práce a dostává v řadě odvětví průmyslový charakter. Vedle neantagonistických třídně sociálních rozdílů existuje doposud v socialistickém zemědělství celá řada rozdílů, které jsou spjaté s hlavními životními, výrobními, ekonomickými a sociálními činnostmi a procesy. Jak správně vystihli autoři, nejedná se pouze o rozdíly v neprospěch zemědělského a venkovského obyvatelstva, ale i o rozdíly, jež zhodnocují sociální podmínky na venkově (např. v oblasti životního prostředí).

Velkou pozornost věnují autoři plánování sociálního rozvoje v zemědělství a na venkově. Konkrétním výrazem tohoto vývoje jsou komplexní programy péče o pracovníky a plány sociálně ekonomického rozvoje. Hlavním obsahem plánování sociálního rozvoje v resortu zemědělství při dalším sblížení podmínek mezi městem a venkovem zůstává zlepšování infrastruktury venkovských obcí (především základních druhů vybavenosti v menších obcích), pracovního prostředí a ostatních pracovních podmínek, včetně zlepšování sociální struktury pracovních kolektivů v zemědělství.

Jak správně poukazují autoři uvedené publikace, s postupným upřesňováním cílů a metod se objevují nové otázky a problémy, které vyžadují řešení. Jde zejména o propracování struktury a vazeb řízení sociálního rozvoje uvnitř podniku samého, ale zároveň vazeb s ostatními rovinami plánovacího a řídicího procesu. Vzniká potřeba soustředit větší pozornost i na plánování sociálního rozvoje oblastí. V této souvislosti doporučují autoři vytvořit koordinovaný systém sdružování prostředků na úrovni podniků a národních výborů k řešení nejnaléhavějších disparit, souvisejících s prací a životem ve spádových oblastech podniků a venkovských obcí.

Velmi sympatické i pro pracovníky praxe jsou zejména podnětné problémy, uvedené v kapitole Otevřené otázky sociálně ekonomického rozvoje. Autoři v nich orientují pozornost na nejpálčivější úkoly výzkumu a praxe v oblasti sociálně ekonomického rozvoje vesnice v podmínkách budování rozvinuté socialistické společnosti.

Podnětné jsou zejména otázky urbanizace a dalšího vývoje osídlení, úzce související s funkční diferenciací obcí. Na přetváření, účelné využití a další rozvoj venkovského prostoru budou mít v blízké perspektivě rozhodující vliv zejména zemědělská výroba, rekreace a doprava. Autoři poukazují i na závažné důsledky (zejména pro krajinu), které z těchto činností vyplývají.

Význam venkovského prostoru neodpovídá pozornosti, kterou jeho rozvoji věnuje náš výzkum. Předložená publikace chce alespoň zčásti přispět k ucelenější informovanosti širší odborné veřejnosti a získat ji pro angažovanou a kvalifikovanou účast na řešení životně důležitých otázek rozvoje naší socialistické společnosti, mezi než nesporně patří další sociální a ekonomický rozvoj našeho venkova. Zvýšená pozornost věnovaná venkovskému prostoru je zvláště aktuální nyní, v období, kdy další rozvoj naší společnosti závisí více než kdy dříve na intenzivním využití všech vnitřních zdrojů a rezerv. To se též plně týká velkého potenciálu našeho venkova.

Přesvědčivost argumentace zvyšuje značný počet tabulek a grafů. K přednostem knihy patří v neposlední řadě logické uspořádání výkladu a jeho srozumitelnost. Těmito rysy je publikace předurčena k využití nejen pro pracovníky výzkumu, ale také pro širší odbornou veřejnost. Poučení a podněty pro svou práci v ní najdou nejen odborníci z oblasti plánování, ale také urbanisté, pracovníci zemědělských výrobních správ a výkonní pracovníci národních výborů.

Recenzovaná publikace je dílem velmi akutálním a bohatým na podnětné myšlenky, o kterých bude užitečné dále diskutovat.

Dr. Věra Trnková